

ANKARA'DA YAŞAYAN ERKEK ÖĞRENCİLERİN ATAERKİLLİĞE BAKIŞI

Nur Seda İŞVARLAR*

Özet

Doğumla birlikte bireyler, cinsiyetlerinin biyolojik yönden farklı oluşlarının yanı sıra, sosyalizasyon süreci içinde toplumsal olarak farklı rollerle donatılırlar. Bu roller, ataerkil sistem gibi sistemlerle tekrar tekrar kendini inşa eder. Ataerkil sistem içinde öğretilen toplumsal cinsiyet rolleri hegemonik erkeklik algısı ile bireyler tarafından farkında olmadan içselleştirilir. Birey, toplum içinde kendini her ne kadar rasyonel bir varlık olarak görüp bu süreci kabul etmese de içinde yaşadığı toplumun sosyalizasyon sürecinde bağlı olduğu aile yapısı, ailesinin veya kendisinin ait olduğu toplumsal çevresi, statüsü, sosyo-kültürel seviyesi, dini, etnik kökeni ve benzer değişkenler ile farkında olmadan içselleştirdiği rolleri oynar.

Toplumsal cinsiyet rollerinin oluşumunda etkili olduğunu varsaydığımız bu değişkenler, bireylerin hayata bakışını şekillendirmektedir. Bu bağlamda üniversiteler sosyalizasyon sürecinin en önemli ayaklarından birini oluşturmaktadır. Üniversite öğrencilerinin gerek günümüzde öğrenci olarak gerekse uzun vadede çalışma ve günlük yaşamda sosyal hayatın akışı ve şekillenmesinde rol oynayan bireyler olarak sayıları toplumda göz ardı edilemeyecek bir çoğunluğu oluşturmaktadır. Bu bağlamda, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri ve ataerkil düzene bakış açıları da sosyal hayatın işleyişine dair bir fikir edinilmesine olanak sağlayabilmektedir. Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri ile edindiği algılar, gelecek beklentisine yön verip düşüncelerini şekillendirmekte ve ayrıca öğrenim gördükleri bilim dalları da bu beklentilerin farklılaşmasında önemli bir husus teşkil edebilmektedir. Buradan hareketle bu araştırmanın problemini, üniversite öğrencilerinin, farklı değişkenler ekseninde hegemonik erkekliği nasıl değerlendirdikleri, bu değerleri sosyal yaşama nasıl uyarladıkları oluşturmaktadır.

Araştırma için Ankara'da yaşayan erkek öğrencilerden Edebiyat, Mühendislik ve Güzel Sanatlar fakültelerinde öğrenim görenler seçilmiştir. Bu seçimin nedeni ise bireylerin kültürel algıları ile toplumsal cinsiyet rollerinin pratik edilmesinde fakülteler arasında bir farklılaşma yaşanıp yaşanmadığının merak edilmesidir. Bu bağlamda, farklı fakültelerdeki erkek öğrencilerin ataerkilliğe bakışı ve üstlerinde hissettikleri hegemonik erkekliğin baskısı araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu çalışmanın temel amacı ise Ankara'da yaşayan erkek öğrencilerin ataerkilliğe, ataerkil sistemin ürettiği toplumsal cinsiyet rollerine bakış açısını ortaya koymaktır. Aynı zamanda bu cinsiyet rollerinin yarattığı hegemonik erkekliğin nasıl algılandığı incelenirken, kişilerin bunları yeniden üretmesinin ardında yatan toplumsal dinamikler araştırılacaktır. Fakülteler ve ataerkillik arasında bağlantı kurulmaya çalışılırken daha güvenilir bir sonuç ortaya koymak amacıyla hegemonik erkeklik değişkeni temel değişken olarak ele alınırken bazı yardımcı değişkenlerden de yararlanılmıştır. Toplam 481 kişiye ulaşılmıştır. Yeterli vakit ve kaynak olmaması sebebiyle, araştırma; temsili olmayan amaçlı bir örneklem üzerinden yürütülmüştür. Nicel yöntemle yapılan bu çalışmada veri toplama tekniği olarak anket kullanılmıştır. Anket soruları, sosyo-demografik sorular ile Ankara'da yaşayan ve öğrenim gören Edebiyat, Mühendislik ve Güzel Sanatlar fakülteleri erkek öğrencilerinin ataerkillik ve hegemonik erkekliğe bakış açılarına ilişkin sorulardan oluşmaktadır. Sorular, kapalı uçlu olarak hazırlanmakla birlikte detay gerektiren konulardan birkaç açık uçlu soruya da yer verilmiştir. Verilerin analizinde SPSS kullanılmıştır. Analiz ise, betimsel ve hipotez testleri şeklinde iki grup halinde düzenlenmiştir. Araştırma bu kapsamda üniversite öğrencileri üzerinde yapılan diğer toplumsal

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Bölümü, n.sedayilmaz@gmail.com.

cinsiyet araştırmalarından farklı olarak, sadece erkek öğrencileri ele alması sebebiyle bu alanda bir farklılık olarak literatüre katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ataerkil Sistem, Toplumsal Cinsiyet, Hegemonik Erkeklik, Sosyalizasyon, Biyolojik Cinsiyet.

MALE STUDENTS LIVING IN ANKARA ON A THERICURY

Abstract

Along with the biological differences between the male and female sexes at birth, individuals are socially equipped with different roles in the process of socialization. These roles reconstruct themselves over and over through systems such as patriarchy. Gender roles taught in the patriarchal system are unconsciously internalized by individuals with the perception of hegemonic masculinity. Although the individual sees himself as a rational being in the society and does not accept this process, the family structure of the society he lives in, the social environment he or she belongs to, his status, socio-cultural level, religion, ethnicity and similar variables in the socialization process. Plays unconsciously internalized roles.

These variables, which we assume to be effective in the formation of gender roles, shape individuals' view of life. In this context, universities constitute one of the most important pillars of the socialization process. The number of university students, both as students today and as individuals who play a role in the flow and shaping of social life in working and daily life in the long term, constitutes a majority in the society. In this context, students' views on gender roles and their perspectives on the patriarchal order can also provide an opportunity to get an idea about the functioning of social life. Students' perceptions of gender roles shape their future expectations and shape their thoughts, and the branches of science they study can also be an important factor in the differentiation of these expectations. From this point of view, the problem of this research is how university students evaluate hegemonic masculinity in the axis of different variables and how they adapt these values to social life.

Among the male students living in Ankara, those studying at the faculties of Literature, Engineering and Fine Arts were selected for the research. The reason for this choice is to wonder whether there is a differentiation between faculties in the practice of cultural perceptions of individuals and gender roles. In this context, the view of male students in different faculties towards patriarchy and the pressure of hegemonic masculinity they feel on them constitute the subject of the research. The main purpose of this study is to reveal the perspective of male students living in Ankara on patriarchy and gender roles produced by the patriarchal system. At the same time, while examining how the hegemonic masculinity created by these gender roles is perceived, the social dynamics behind the reproduction of these will be investigated. While trying to establish a connection between faculties and patriarchy, some auxiliary variables were also used while hegemonic masculinity variable was considered as the main variable in order to reveal a more reliable result. A total of 481 people were reached. Due to the lack of sufficient time and resources, research; conducted on a non-representative purposeful sample. Questionnaire was used as a data collection technique in this study, which was conducted with a quantitative method. The survey questions consist of socio-demographic questions and questions about the perspectives of male students from the Faculty of Literature, Engineering and Fine Arts, who live and study in Ankara, to patriarchy and hegemonic masculinity. Although the questions were prepared as closed-ended, there were also a few open-ended questions that required detail. SPSS was used in the analysis of the data. The analysis was organized in two groups as descriptive and hypothesis tests. In this context, unlike other gender studies conducted on university students, the research will contribute to the literature as a difference in this field, since it only deals with male students.

Keywords: Patriarchal System, Social Gender, Hegemonic Masculinity, Socialization, Biological Sex.

GİRİŞ

Bireyin ben kimim sorusuna yanıtı oluşturduğu cevap onun kimliğidir. Cinsiyet kimliği küçük yaşlar itibariyle kazanılmaya başlar. İnsanlar karşısındaki kişinin adından, düşüncelerinden ve buna benzeyen etmenlerinden cinsiyetleri konusunda fikir sahibi olabilirler.

Cinsiyet terimi, doğumla sahip olduğumuz cinsiyetin biyolojik yönünü tanımlamaktadır. Cinsiyet, bireyin biyolojik cinsiyetine dayalı olarak belirlenen demografik bir kategoridir. İnsanların nüfus cüzdanlarında yazan cinsiyet bu terimin anlamıyla uygundur (Dökmen,2006: 4).

Toplum tarafından yeni doğan bebekler doğumundan itibaren kız ya da erkek olarak etiketlenmeye başlanırlar ve yaşları ilerledikçe bireyler cinsiyetin kültürel anlamlarını öğrenmeye ve içselleştirmeye başlarlar. Cinsiyetin toplum tarafından belirlenen kültürel anlamları ve yargıları, bu anlamlara uygun davranışların beklentisi toplumsal cinsiyet rolleri olarak tanımlanır. Toplumsal cinsiyet rolü, toplumun anlamlandırdığı ve kişilerden yerine getirmelerini istediği biyolojik cinsiyetle ilişkili beklentidir. Kişilerden sosyalleşme süreci ile biyolojik olarak sahip oldukları cinsiyetlerine uygun olarak davranılması beklenir. (Dökmen, 2006: 16). Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları çocuklukta sosyalizasyon süreci ile öğrenilir ve kişilerin biyolojik cinsiyet algısını da biçimlendirir. Doğumla başlayan sosyalizasyon süreci kadınlar ve erkekler açısından aynı zamanda biz ve onlar, öteki/diğerleri anlayışını da başlatır. Bireyler için kendi cinsiyetin kalıplarını öğrendikten sonra bunlar değişmez kalıp yargılara dönüşür (Çelik, 2008). Toplumsallaşma sürecinden sonra cinsiyet kavramı, kadın/erkek ayırımından farklı ve fazla anlamlar ifade etmeye başlar. Biyolojik cinsiyete atfedilen anlamlar, toplumun kültürüyle bağdaşan ve bunla birlikte toplumun algısına yerleşmiş toplumsal cinsiyet rollerinin içinde sıkışır. Bu bağlamda biyolojik cinsiyet kendi yerini, aynı zamanda toplumsal statüyü de belirleyen toplumsal cinsiyet algısına bırakır. Yani bireyler, toplumun onlar için belirlediği eylemleri uygulamakla yükümlü olmaya başlarlar (Caner, 2004: 17). Bireyden sosyalizasyon süreci içinde biyolojik cinsiyet kimliğini, toplumsal cinsiyetin belirlediği rollere göre şekillendirmesi beklenir. Bu toplumsal cinsiyet kimliği, kişilerin kendilerini ‘erkeksi’ ya da ‘kadınsı’ olarak tanımlamalarını, biyolojik cinsiyetlerine özel kalıplaşmış rollerini (annelik ve babalık gibi) öğrenmeleri olarak belirtilebilir (Kramer, 2010: 55). Böylece toplum içinde toplumsal kalıp yargılara uygun bir kimlik inşa edemeyen kişiler toplum tarafından dışlanırlar.

Tüm bunlara örnek olarak erkek bireylerin kendi toplumsal kimliklerinin inşalarında güçlü bir rol edinimine ihtiyaçları olduğu söylenebilir. Toplumsal kalıp yargıların onlardan beklediği roller ve davranışlar erkekleri ya toplumda üst tabakalarda tutar ya da toplumun alt tabakalarında kalmasına neden olur. (Barutçu, A: 2013). Onların kendi içlerinde oluşturduğu mekanizmalar, üretim ve yeniden üretim süreçlerini yaratır. Nitekim her üretim süreci bir

yeniden üretim sürecidir (Hearn, 1987). Bu yeniden üretim sürecinde erkekler toplumsallaşma içinde kendilerini diğerlerinden ayıracak ve üstün tutacaklar özellikler geliştirmek için ataerkil sistemin ürettiği toplumsal cinsiyet rolleri içinde kendilerini zorunlu hissederler ve üstlerinde cinsiyet rollerinin yarattığı hegemonik erkekliğin baskını hissederler. Bu süreçte toplum tarafından tekrar tekrar yaratılmaktadır.

Buradan hareketle bu araştırmada farklı fakültelerdeki erkek öğrencilerin ataerkilliğe bakışı ve üstlerinde hissettikleri hegemonik erkekliğin baskısı araştırılacaktır.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu araştırma, Connell'in toplumsal cinsiyet kuramı çerçevesinde ele alınacaktır. Toplumsal cinsiyet, bireylerin kadın ve erkek olarak üremesi ve bu üreme ile bağlantılı olarak yarattığı ve gelecek nesillere aktardığı pratikleri anlamına gelir. Yani toplumsal cinsiyet bununla birlikte bir süreci anlatır (Connell, 1998: 190-191).

Toplumda baskın olduğu düşünülen ataerkillik, üniversite öğrencileri üzerinden araştırılacak olup araştırmanın bir diğer yüzünü oluşturmaktadır. Ataerkil sistem her iki cinsiyetinde yer aldığı bir alan olmasına rağmen kuralların erkeklerin belirlediği bir sistemdir. Kadınlar ise ataerkil sistem içinde kendilerine yer bulmak ve dışlanmamak için sistemin belirlediği kuralları öğrenmek bunları uygulamak ve bu yönde davranışlarda bulunmak zorundadır (Demren, 2003). Connell ise, ataerkil yaklaşımın nereden geldiği ve nasıl ortaya çıktığına bakıldığında, bu konudaki bilimsel teorilerin Batı kaynaklı olduğunu ve Avrupa'da biyolojik ve toplumsal cinsiyetin Ortaçağ ve reformasyon aydınlarının yazılarında, kadınlar, erkekler ve tanrı arasındaki ahlaki ilişkiler hakkında olduğunu söyler (Connell, 1998: 48).

Hegemonik erkeklik kavramı da araştırmanın önemli bir değişkenidir. Hegemonik erkekliğin oluşturduğu kalıplaşmalar, genellemeler ve soyutlamaların toplumsal cinsiyet rolleri üzerinde nasıl ortaya çıktığı incelenecektir. "Hegemonik erkeklik" hem kadınlarla ve onlara tanımlanan rollerle ilgilidir hem de ikincil konuma itilmiş çeşitli erkeklik biçimleriyle ilgilidir ve bu şekilde inşa edilir (Connell, 1998: 246).

Connell'in toplumsal cinsiyet kuramının yanında, sembolik etkileşim kuramında Mead'in play-game kavramlarından yararlanılacaktır. Mead, bireylerin sosyalizasyonun iki (play ve game) aşamada gerçekleştiğini savunmaktadır. Oyun (play) evresinde çocuklar, diğerlerinin toplumsal rollerini yaratıcı bir biçimde üstlenirler. Bu evredeki hareketler

“anlamsızdır”, yani çocuk bu safhada “diğerlerinin tavırlarını alma” yeteneğine sahip değildir. Mead’e göre anlam “Anlam, yani düşüncenin konusu olan nesne, bireyin bu nesneye kendi tepkisi olarak, başkasının tavrını taklit ederek o tavrı alması sırasındaki deneyiminden doğar. Anlam, farklı tavırların bir araya gelmesi ve taraflarca aynı anlamın verildiği özel simgelerin kullanılmasıdır”. Bireylerin yaşları ilerledikçe bu durum “game” ile devam etmektedir. “Play”in aksine “game”de bir oyuncu yetmez. Game’de bireyin karşısında bulunan diğer kişinin davranışları önemli bir yerdedir “Game”de kişinin kurallara uygun olarak uyması gereken rolleri vardır (Wallace ve Wolf, 2004: 238).

Bahsi geçen kuramlar, araştırmanın çerçevesini çizmektedir.

1.1. Ataerkil Sistem

Toplumsal yapıda değişim ve dönüşümler kadın erkek ilişkilerini belirlemiştir. Toplulukların kendi içerisinde yaşam mücadelesi vermesi, tarım ve hayvancılık yolu ile geçimi sağlanmasında yeterli olmuştur. Bu sebeple farklı topluluklarla etkileşime girmeye gerek kalmamıştır. Ancak nüfusun artması ve daha verimli topraklar üzerinde yaşama isteği toplulukları karşı karşıya getirmiştir. İnsanların doğa ile olan mücadelesi artık topluluklar arasında yaşanmaya başlamıştır. Bu durum fiziksel gücün önemsenmesine ve savaşların artmasına yol açmıştır. Toplumda kadının erkeğe göre değerinin azalmasının sebeplerinden biri üretim anlamında yaşanan gelişmeler olmuştur. Üretim araçlarının gelişimi ve tarımsal faaliyetler zamanla gelişirken; madencilik ve balıkçılık gibi yeni işkolları bulunmuştur. Ancak bu yaşanan gelişmeler bireyin doğaya ve hemcinslerine karşı mücadelesine ve diğerine karşı üstün gelme dürtüsüne sebebiyet vermiştir. Bu gelişmelerden sonra fiziksel güç ön planda tutulmuş ve zamanla önem kazanmaya başlamıştır. Yaşanan bu gelişmeler bireyin öncelikle aile içinde sonrada toplumda statüsünü derinden etkilemiştir ve kadını, erkeğe oranla aktif olmayan ve pasif bir plana iterek ikincil konuma sürüklemiştir. Bununla birlikte erkeğin toplumsal statüsü giderek güçlenmiştir. Yaşanılan gelişmelere bağlı olarak erkekler fiziksel güç gerektiren ev dışı işlerle uğraşırken kadınlar ev içi işlerle uğraşmaya başlayarak evlerine çekilmişlerdir buda kadınların aktif üretim sürecinden uzaklaşmaya neden olmuştur (Tanilli, 2000: 11-30). Üretim araçlarının erkekler tarafından icat edilmesi ve üretimde kullanılması sermayenin erkek elinde dönmesine yol açmıştır. Bu anlamda ekonomik gücün erkek elinde olması kadının erkeğe karşı güçsüz bir pozisyona sokmuştur (Bebel, 1996: 61). Ekonomik ve sosyal etkenlerin yanında kültürel değerlerin şekillendirmesi ile toplumda kadın erkek ilişkileri adına yeni bir dönem

başlamıştır. Bu süreç günümüze dek varlığını sürdüren ve gelecek vaat eden erkeği, erilliği, gücü önemseyen ataerkil dönemdir. Ataerkil dönem, toplumda her alanda erkeğin hâkimiyetini ifade eden iktidar biçimidir. Soy erkek üzerinden korunmakta, miras erkeğe bırakılmaktadır. Kadın ev içi işlere yönlendirirken erkek evin yönetimi ve geçimi ile uğraşmaktadır. Kültür bu noktada erkeğin konumunu destekleyici değerler ile şekillenmektedir. Toplumda otorite ve iktidarlar erkeklerden oluştuğu için siyasal, sosyal ve ekonomik anlamda eril bir zihniyetin varlığı tüm yapıyı sarmaktadır (Slattery, 2014: 1).

Ataerkil sistem, toplumda kadınların ikincil plana itilmesi ve buna bağlı olarak ezilmesi sonucunu yaratan kültürel uygulamaları belirtir. Sadece kadının emeğinin değil, aynı anda bedeninin de denetlendiği bir toplumsal sistemdir. Bu sistemde korunan erkek çıkarlarıdır. Yani sistem erkeklerin iradelerinden bağımsız toplumsal bir gerçeklik olarak durmaktadır. Kısaca tanımlandığında erkek iktidarı anlamına gelir (Berktaş, 2011). Ataerkil sistem erkekler etrafında kurulmuştur. Tarih bunu öylesine yavaş ve sindirerek gerçekleştirmiştir ki kadınlar ev içi işleriyle uğraşırken anaerkil düzenden ataerkil düzene geçiş değişimini toplumsal dinamikler ile içselleştirmişlerdir erkek egemen bir dünya doğmuştur.

1.2. Toplumsal Cinsiyet

Ataerkil bir yapıdan ayrı düşünilemeyen toplumsal cinsiyet pratikleri bir toplumda bireyin sosyalizasyon sürecinde içselleştirdiği kadınlık ve erkeklik rolleri içinde belli kalıp yargılar kazandırmaktadır. Toplumsal yapıyla harmanlanan bu kalıp yargılar kadınları ikinci plana iterek erkek karşısında ikincilleştirmektedir. Kadın üzerinde söz sahibi olup denetim kurmaya çalışan toplumsal yapı, toplumda her kurum içinde kadını ötekileştirmeye, ezmeye ve baskılamaya çalışmaktadır. Ann Oakley toplumsal cinsiyet kavramını sosyolojiye dâhil etmiştir. 1972 yılında yayımlanan *Sex, Gender and Society*'de cinsiyeti biyolojik açıdan erkek/kadın olarak tanımlar ve ayrımını anlatırken, toplumsal cinsiyet kavramını ise erkek ve kadın arasındaki eşitsiz bölünme ile anlatmıştır (Oakley, 1972). Toplumsal cinsiyet, kişinin içinde yaşadığı toplumda aileden başlayarak modellerin gözlenmesi yoluyla edindiği böylece kadınların ve erkeklerin bu kavramın içindeki normları, sosyalleşme süreci içinde öğrendiği bir süreci ifade etmektedir. Cinsiyet ile kadın ve erkeğin biyolojik olarak ayrımını anlatılırken, toplumsal cinsiyet ile kadına ve erkeğe toplumsal anlamda yüklenen roller anlatılır (Çelik, 2008). Toplumsal cinsiyete penceresine göre, kadınlar için toplumda rolleri kırılğanlık, alınganlık, duygusallık gibi hislerle ile anlamlandırılır. Kadınların mantıklarından ziyade

duguları ile hareket ettiği kabul edilir. Erkekler ise mantıklı davranma, duygularını gizleme ve duygular ile hareket etmeme buna bağlı olarak ise cesaret, dayanıklılık ve şiddet eğilimi gibi davranışlar atfedilir (Karan ve diğerleri, 2021).

Connell'a göre (1998: 41) bireysel yaşam ve toplumsal hayat düzenlemeleri birbiriyle en temelden ilişkilidir. Toplumsal cinsiyet pratikleri toplumsal yapıların yarattığı koşullarca kısıtlanır ve toplumsal yapıların yarattığı bu koşullara pratikler ile karşılık sağlanır. Bu anlamda “pratik” bireyden ve yapılan işin toplumsal yönünden kaynaklanır. Bu bağlamda O'na göre (2005: 39) hem ataerkil iktidar hem toplumsal cinsiyet ilişkileri hem de erkeklik biçimleri toplumsal yapıyla karşılıklılık bağlamında irdelenmelidir. Toplumda ataerkil iktidar ilişkileri tarihin hemen her döneminde toplumsal yapının dinamiklerine göre şekillenmiştir. Geleneksel yapıda değerler din üzerinden kadın üzerinde erkeğin hâkimiyetini meşru gören bir iktidar anlayışı gelişmiştir. Modern toplumlarda ise üretim ilişkileri ve hukuk kuralları ile kadını erkek egemenliğine bırakmıştır (Badinter, 2011: 101).

1.3. Hegemonik Erkeklik

Ataerkil süreç, kadını toplumda ikinci plana iterken aynı zamanda erkeği de dar bir alana kapatmıştır (Çelik, 2008). Sosyalizasyon sürecinde içselleştirilen toplumsal kültürün getirdiği roller ve buna bağlı olan kimlik parçacıkları tüm erkeklerce farkında olmadan paylaşılmıştır. Paylaşılan bu roller bir erkeğin doğumundan itibaren başlar ve ölene dek bir süreç olarak devam eder. Süreç içerisinde rollerinin inşasını tamamlayan erkeğin toplum içerisindeki görevi henüz bitmemiştir bunu ömrünün sonuna kadar muhafaza ederek gelecek nesillere de aktarmak zorundadır (Barutçu, 2013). Ataerkil toplum erkekler tarafından içselleştirilen hegemonik erkeklikler yaratır ve erkekler tarafından içselleştirilir. Erkekler ise sosyalizasyon sürecinde bunları fark etmeden öğrenir. Yani Connell tarafından öne sürülen hegemonik erkeklik kavramı bize farklı erkeklikler olduğu ve erkeğin tek tip olmadığını anlatır (Connell, 2005).

Hegemonik erkeklik, “farklı erkeklikler içerisinde en baskın olan ve hem kadın hem de diğer erkeklikler üzerinde egemenlik kuran erkeklik” olarak açıklanabilir. Bu da, hegemonik erkeğin hem cinsleri ile savaşmasından ziyade diğerlerini toplumsal yapıda ikincil konuma ittiği anlamına gelmektedir (Connell, 1987). Hegemonik erkeği benimsemekte zorlanan bir erkek kendi isteği ile ikincil konuma sürüklenir hatta sistem içinde kendine yer edinmeyebilir.

Hegemonik erkeklik kavramı, “erkekliğin hem kadınlarla hem de ikincil konuma itilmiş diğer erkeklik biçimleriyle ilişkili olarak inşa edildiği gerçeği üzerine kurulmuştur” (Connell 1987: 183). Hegemonik erkeklik; sertlik, dayanıklılık, fiziksel güçlülük gibi kavramlarla eşleştirilir (Macmullan, 2001: 9) ve “diğerleri” üzerinde otorite ve baskı yaratan iktidar biçimi olarak kendisini oluşturur. Yani egemen kültürle iktidar sahipleri arasındaki ilişki, hegemonik erkekliği yaratmaktadır (Yürek ve Balcı Karaboğa, 2018). Bu çerçeveden de anlaşılacağı üzere, “hegemonik erkeklik” kavramı kadın üzerinde tahakküm kurmanın yanında, ikili cinsiyet rolleri sınıflandırmasını reddeder. Erkekliklerin çoğulluğuna, damgalayıp marjinalleştirdiği erkeklikleri ve çeşitli performanslarla toplumun hiyerarşik olarak konumlandıklarını da su yüzüne çıkarmaktadır (Karan ve diğerleri, 2021).

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

2.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, Ankara’da yaşayan erkek öğrencilerin ataerkilliğe, ataerkil sistemin ürettiği toplumsal cinsiyet rollerine bakış açısını ortaya koymaktır. Aynı zamanda bu cinsiyet rollerinin yarattığı hegemonik erkekliğin nasıl algılandığı incelenirken, kişilerin bunları yeniden üretmesinin ardında yatan toplumsal dinamikler araştırılacaktır.

2.2. Araştırmanın Önemi

Üniversite öğrencileri, toplumda göz ardı edilemeyecek bir çoğunluk oluşturmaktadır. Gerek günümüzde öğrenci olarak, gerekse uzun vadede çalışma yaşamı ve günlük yaşamda sosyal hayatın akışı ve şekillenmesinde rol oynayan bireylerdir. Bu bağlamda, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri ve ataerkil düzene bakış açıları da sosyal hayatın işleyişine dair bir fikir edinilmesine olanak sağlayabilmektedir.

Bu araştırma, Ankara’da yaşayan ve farklı fakültelerde öğrenim gören erkek öğrencilerin ataerkilliğe bakış açısının değerlendirilebilmesi açısından önem taşımaktadır. Öğrencilerin, farklı değişkenler ekseninde hegemonik erkekliği nasıl değerlendirdikleri, bu değerleri sosyal yaşama nasıl uyarladıkları tespit edilebilecektir.

Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan diğer toplumsal cinsiyet araştırmalarından farklı olarak, sadece erkek öğrencilerin ele alınması, bu alanda bir farklılık olarak literatüre katkı sağlayacaktır.

2.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Ankara’da yaşayan ve öğrenim gören Edebiyat Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi ve Mühendislik Fakültesi erkek öğrencileri oluşturmaktadır. Toplam 481 kişiye ulaşılmıştır. Yeterli vakit ve kaynak olmaması sebebiyle, araştırma; temsili olmayan amaçlı bir örneklem üzerinden yürütülmüştür.

2.4. Veri Kaynakları ve Analiz Yöntemi

Araştırma, Ankara’da yaşayan ve öğrenim gören Edebiyat, Mühendislik ve Güzel Sanatlar fakülteleri erkek öğrencilerini kapsamaktadır. Öğrencilerin, ataerkillik ve hegemonik erkeklığe bakış açılarının fakülteye göre değişip değişmediği araştırılacaktır. Fakülteler ve ataerkillik arasında bağlantı kurulmaya çalışılırken daha güvenilir bir sonuç ortaya koymak amacıyla bazı ara değişkenler de çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu değişkenler; ekonomik düzey, cinsel yönelime bakış açısı, yetiştiği yerleşim birimi ve coğrafyası, aile yapısı, ideolojik görüş, kardeş sayısı ve cinsiyeti, etnik köken, aile içi roller, ebeveynlerin çalışma durumu olarak sıralanabilir.

Dâhil edilen değişkenlerden ekonomik düzey, bireyin düşük, orta, üst ekonomik düzeylerden hangisinde bulunduğu; cinsel yönelime bakış açısı, farklı cinsel yönelimlere sahip insanlara karşı nasıl bir yaklaşım sergilediği; hayatının büyük bölümünü geçirdiği yerleşim yerinin il, ilçe, köyden hangisine dâhil olduğu ve bu yerleşim yerinin Türkiye’nin yedi coğrafi bölgesinden hangisine ait olduğu; aile yapısı, çekirdek, geniş ve parçalanmış aile yapılarından hangisine dâhil olduğunu ele almaktadır. Bununla birlikte, bireyin ve diğer aile üyelerinin aile içinde üstlendikleri roller, aile içi roller olarak tanımlanmıştır. Ayrıca bireyin sahip olduğu ideolojik görüş, siyasal bir anlamdan çok toplumsal bir görüşü ifade etmek için kullanılmıştır. Bu değişkenlerin yanında, bireyin etnik kökeni, mezun olduğu lise türü, sahip olduğu kardeş sayısı ve kardeşlerin çoğunluğunun kız mı erkek mi olduğu gibi değişkenler de araştırmanın yardımcı kavramlarıdır. Nicel yöntemle yapılan bu çalışmada veri toplama tekniği olarak anket kullanılmaktadır. Anket soruları, sosyo-demografik sorular ile Ankara’da yaşayan ve öğrenim gören Edebiyat, Mühendislik ve Güzel Sanatlar fakülteleri erkek öğrencilerinin ataerkillik ve hegemonik erkeklığe bakış açılarına ilişkin sorulardan oluşmaktadır. Sorular, kapalı uçlu olarak hazırlanmakla birlikte detay gerektiren konulardan birkaç açık uçlu soruya da yer verilmiştir. Verilerin analizinde SPSS kullanılmıştır. Analiz ise, betimsel ve hipotez testleri şeklinde iki grup halinde düzenlenmiştir.

3. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu araştırma, Ankara'da yaşayan ve öğrenim gören Edebiyat, Mühendislik ve Güzel Sanatlar Fakültelerindeki erkek öğrencilerin ataerkillik ve hegemonik erkeklik düzeyini ölçmek amacıyla yapılmıştır. Hegemonik erkekliğin bu araştırmaya katılmış olma sebebi daha önceki araştırmalarda ataerkillikle birlikte hegemonik erkeklik ölçümüne yer verilmiş olunmamasıdır.

Bulgular iki gruptan oluşmaktadır: betimsel analiz ve hipotez testleri.

3.1. Betimsel Analiz

Tablo 1: Örneklem Grubunun Fakültelelere Göre Dağılımı

Fakülteniz			
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Edebiyat Fakültesi	212	44,1	44,1
Güzel Sanatlar Fakültesi	94	19,5	19,5
Mühendislik Fakültesi	175	36,4	36,4
Toplam	481	100,0	100,0

Örneklem grubunun %41,1 'i Edebiyat Fakültesi'nde; %19,5 'i Güzel Sanatlar Fakültesi'nde; %36,4 'ü Mühendislik Fakültesi'nde okumaktadır.

Tablo 2: Örneklem Grubunun Eşcinsel ve/veya Transseksüel Bireylere Bakış Açısı

Eşcinsel ve/veya transseksüel kişiler hakkında düşünceniz ne yöndedir?			
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Olumludur	207	43,0	43,2
Olumludur ama aynı ortamda bulunmak istemem	77	16,0	16,1
Kararsızım	57	11,9	11,9
Olumsuzdur	62	12,9	12,9
Eşcinselliğin ve/veya transseksüelliğin bir biyolojik/psikolojik rahatsızlık olduğunu düşünüyorum	76	15,8	15,9
Toplam	479	99,6	100,0
Cevapsız	2	,4	
Toplam	481	100,0	

Örneklem grubunun %43,0'ı "olumludur"; %16,0'sı "olumludur ancak aynı ortamda bulunmak istemem"; %11,9'u "kararsızım"; %12,9'u "olumsuzdur"; %15,8'i "Eşcinselliğin ve/veya transseksüelliğin bir biyolojik/psikolojik rahatsızlık olduğunu düşünüyorum" cevabı verirken %4'ü ise soruya yanıt vermemiştir.

Verilen cevaplar değerlendirildiğinde öğrencilerin düşünceleri daha çok olumlu olması yönünde olsa da ardından verilen cevaplar erkek egemen sistemde eşcinselliğin ve/veya transseksüelliğin aşağılayıcı, utanılacak ve saklanması gerekilecek bir durum olduğunu düşündürmektedir. Çünkü ataerkil sistemde erkeklik taviz verilmemesi gereken bir olgudur. Bu sebeple eşcinsellik/transseksüellik bireyler için kadınsallaşma durumunu yansıtmaktadır. Ancak ataerkil toplumlarda kadınsılaşmak kabul edilmeyecek bir durumdur. Bir erkek egemenliğinden ve sertliğinden ödün vermemesi için yetiştirilmektedir.

Tablo 3: Örneklem Grubunun Ailesinde Alınan Kararlarda Kimin Etkili Olduğuna İlişkin Dağılım

Ailenizde alınan kararlarda en çok kim/kimler etkilidir?			
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Babam etkilidir	87	18,1	18,2
Annem etkilidir	66	13,7	13,8
Annem ve babam etkilidir	81	16,8	16,9
Ben etkiliyim	32	6,7	6,7
Kardeşim etkilidir	13	2,7	2,7
Ortak (anne ben baba kardeş) karar alırız	178	37,0	37,2
Diğer	22	4,6	4,6
Toplam	479	99,6	100,0
Cevapsız	2	,4	
Toplam	481	100,0	

Örneklem grubunun %18,1'i "babam etkilidir"; %13,7'si "annem etkilidir"; %16,8', "annem ve babam etkilidir"; %6,7'si "ben etkiliyim"; %2,7'si "kardeşim etkilidir; %37,0'si "ortak karar alırız"; %4,6'sı "diğer" şikkını işaretlemiş olup %4'ü yanıt vermemiştir.

Verilen cevap yüzdelerine bakıldığında aile içinde her ne kadar ortak karar verildiği yüzdeliği daha fazla olsa da hemen ardından babanın etkili olması cevabının verilmesi Türkiye'de ataerkilliğin yaygın ve baskın bir sistem olduğunu gözler önüne sermektedir. Nitekim ataerkil sistem erken egemenliğinin hakim olduğu bir sistem olması sebebiyle hala aile içinde erkek egemenliğinin baskın olması açısından ataerkil bir toplum olduğumuzu kanıtlar niteliktedir.

Tablo 4: Örneklem Grubunun Gelecekte Ev İçi İşlerini Kimin Yapması Gerektiğine İlişkin Düşüncelerinin Dağılımı

Evlendiğinizde ev içi işlerini kimin yapması gerektiğini düşünüyorsunuz?			
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Ben	7	1,5	1,5
Eşim	48	10,0	10,1
Birlikte	403	83,8	84,5
Diğer	19	4,0	4,0
Toplam	477	99,2	100,0
Cevapsız	4	,8	
Toplam	481	100,0	

Örneklem grubunun %1,5'i ev içi işlerini kendinin yapması gerektiğini, %10,0'u eşinin yapması gerektiğini; %83,8'i birlikte yapılması gerektiği söylerken %4'ü de diğer şıkkını işaretlemiştir. Grubun %8'i ise soruyu yanıtızsız bırakmıştır.

Verilen cevaplar incelendiğinde erkek öğrenciler ev işlerinin kadın-erkek tarafından birlikte yapılması gerektiğini düşünmektedir. Ancak bu cevabı takip eden diğer cevap ise ev işlerini kadının yapması gerektiği yönünde olan cevaptır. Ataerkil sistem kadını eve hapseder ve ev içi sorumlulukları kadına devreder. Çocuk ise sosyalizasyon sürecine aile içinde başladığı için toplumsal cinsiyet rollerinin nasıl paylaştırıldığını burada öğrenir. Bu sebeple Türkiye'de baskın olan ataerkil sistemde büyüyen çocuklar ev içi rollerini anne-babalarından pekiştirerek öğrenmekte ve ileriki yaşamında bu düşüncelerini sürdürmektedir.

Tablo 5: Örneklem Grubunun Mezun Olduktan Sonra İş Bulma Konusunda Hissettiği Baskının Dağılımı

Mezun olduktan sonra iş bulamama konusunda baskı hissediyorum.			
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet	170	35,3	35,4
Hayır	204	42,4	42,5
Kısmen	106	22,0	22,1
Toplam	480	99,8	100,0
Cevapsız	1	,2	
Toplam	481	100,0	

Örneklem grubunun %35,3'ü baskı hissederken %42,4'ü baskı hissetmemekte; %22,0'si kısmen baskı hissetmektedir. Grubun %2'si soruyu yanıtlamamıştır.

Ataerkil sistem erkek bireyleri doğumundan itibaren bir toplumsal normalar ile donatmaktadır. Çocuğa ilk önce sünnet olarak erkeklığe adım atması öğretilir ardından ise okulunu bitirmesi, askerliğini yapması, işe girmesi ve bir aile kurarak o yaşına kadar öğrendiği hegemonik erkeklik kriterlerini kendi ailesine/çocuğuna aktarması istenir. Erkek öğrencilerin yüzde 42,4'ü mezun olduktan sonra iş bulamama korkusu yaşamadığını belirtmiştir. Bu durum ise ataerkil sistemde çocuğun bakımının ailede olmasını ve çocuk kaç yaşında olursa olsun bakımından ailesi/annesi sorumlu olması düşüncesinin varlığını hissettirmektedir.

Tablo 6: Örneklem Grubunun İş Hayatında Patronunun Kadın Olmasına İlişkin Düşünce Dağılımı

İş hayatında patronumun kadın olması beni rahatsız eder.			
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet	26	5,4	5,4
Hayır	411	85,4	85,6
Kısmen	43	8,9	9,0
Toplam	480	99,8	100,0
Cevapsız	1	,2	
Toplam	481	100,0	

Örneklem grubunun %5,4'ü rahatsız olacağını söylerken %85,4'ü rahatsız olmayacağını belirtmiştir. %8,9'u kısmen rahatsız olacağını söylerken %2'si cevap vermemiştir.

Ataerkil sistem her ne kadar erkek egemenliğinin görüldüğü ve diretildiği bir sistem olsa da üniversite okuyan erkek öğrencilerin üniversite yaşamında edindiği bilgileri ve tecrübelerine istinaden süreçte devam eden sosyalizasyon onları iş hayatında mutlaka erkek egemenliğinin var olmayacağı edinimini kazandırmıştır.

Tablo 7: Örneklem Grubunun Gelecekte Oğlunun Kullanmasını İsteddiği Eşyaların Renklerine İlişkin Düşünce Dağılımı

Oğluma, kullanacağı eşyaları; mavi, yeşil, gri gibi renklerden seçerim.			
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet	120	24,9	25,1
Hayır	230	47,8	48,1
Kısmen	128	26,6	26,8
Toplam	478	99,4	100,0
Cevapsız	3	,6	
Toplam	481	100,0	

Örneklem grubunun %24,9'u "evet"; %47,8'i "hayır"; %26,6'sı "kısmen" yanıtını verirken %6'sı soruyu yanıtsız bırakmıştır.

Toplumsal cinsiyet rollerinin nasıl var olduğunu aile içinde tecrübe ederek öğrenen bireyler kadın-erkek rol ayrımını renklere de yansıtmaktadır. Erkek cinsiyeti ile özleştirilen mavi/yeşil/gri rengi çocukların kıyafet seçiminde de etkili olmaktadır. Verilen cevaplar incelendiğinde ilk sırada 47,8 ile hayır seçeneği işaretlenmiş olsa da kısmen cevabının hemen ardından gelmesi bir önceki cevap ile paralellik taşımaktadır.

Tablo 8: Örneklem Grubunun Etnik Köken Dağılımı

Etnik kökeniniz			
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Türk	310	64,4	65,1
Ermeni	7	1,5	1,5
Kürt	52	10,8	10,9
Rum	6	1,2	1,3
Kendimi hiçbir etnik gruba ait hissetmiyorum	72	15,0	15,1
Diğer	29	6,0	6,1
Toplam	476	99,0	100,0
Cevapsız	5	1,0	
Toplam	481	100,0	

Örneklem grubunun %64,4'ü Türk; %1,5'i Ermeni; %10,8'i Kürt; %1,2'si Rum'dur. Grubun %15,0'i kendini hiçbir etnik gruba ait hissetmezken %6,0'sı "diğer" kategorisindedir; %1,0'i ise soruya yanıt vermemiştir.

3.2. Hipotez Testleri

3.2.1. Fakülte ile Cinsel Yönelime Bakış Açısı Arasında İlişki Vardır.

Tablo 9: Fakülteye Göre Eşcinsel ve/veya Transseksüel Bireylere Bakış Açısı

	Eşcinsel ve/veya transseksüel kişiler hakkında düşünceniz ne yöndedir?				Eşcinselliğin ve/veya transseksüelliğin bir biyolojik/psikolojik rahatsızlık olduğunu düşünüyorum	Toplam
	Olumludur	Olumludur ama aynı ortamda bulunmak istemem	Kararsızım	Olumsuzdur		
Sayı	100	32	29	24	26	211

Fakültesi	Edebiyat Fakültesi	“Eşcinsel ve/veya transseksüel kişiler hakkında düşünceniz ne yöndedir?” Yüzdesi	48,3%	41,6%	50,9%	38,7%	34,2%	44,1%
		Toplam Yüzdesi	20,9%	6,7%	6,1%	5,0%	5,4%	44,1%
Güzel Sanatlar Fakültesi	Sayı	57	13	10	6	8	94	
	“Eşcinsel ve/veya transseksüel kişiler hakkında düşünceniz ne yöndedir?” Yüzdesi	27,5%	16,9%	17,5%	9,7%	10,5%	19,6%	
	Toplam Yüzde	11,9%	2,7%	2,1%	1,3%	1,7%	19,6%	
Mühendislik Fakültesi	Sayı	50	32	18	32	42	174	
	“Eşcinsel ve/veya transseksüel kişiler hakkında düşünceniz ne yöndedir?” Yüzdesi	24,2%	41,6%	31,6%	51,6%	55,3%	36,3%	
	Toplam Yüzde	10,4%	6,7%	3,8%	6,7%	8,8%	36,3%	
Toplam	Sayı	207	77	57	62	76	479	
	“Eşcinsel ve/veya transseksüel kişiler hakkında düşünceniz ne yöndedir?” Yüzdesi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam Yüzde	43,2%	16,1%	11,9%	12,9%	15,9%	100,0%	

-Fakülte ile cinsel yönelime bakış arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p<0,05$)

3.2.2. Fakülte İle Ailede Alınan Kararlarda Kimin Etkili Olduğu Arasında İlişki Vardır.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	37,858 ^a	8	,000
Likelihood Ratio	38,245	8	,000
Linear-by-Linear Association	15,840	1	,000
N of Geçerli Cases	479		

0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 11,19.

Tablo 10: Fakülteye Göre Ailede Alınan Kararlarda Kimin Etkili Olduğuna İlişkin Dağılım

		Ailenizde alınan kararlarda en çok kim/kimler etkilidir?						Diğer	Toplam
		Babam etkilidir	Annem etkilidir	Annem ve babam etkilidir	Ben etkiliyim	Kardeşim etkilidir	Ortak (anne ben baba kardeş) karar alırız		
Edebiyat Fakültesi	Sayı	41	36	33	14	8	70	10	212
	“Ailenizde alınan kararlarda en çok kim/kimler etkilidir?” cevap yüzdesi	47,1%	54,5%	40,7%	43,8%	61,5%	39,3%	45,5%	44,3%
	Toplam Yüzde	8,6%	7,5%	6,9%	2,9%	1,7%	14,6%	2,1%	44,3%
Güzel Sanatlar Fakültesi	Sayı	9	8	15	7	2	45	7	93
	“Ailenizde alınan kararlarda en çok kim/kimler etkilidir?” cevap yüzdesi	10,3%	12,1%	18,5%	21,9%	15,4%	25,3%	31,8%	19,4%
	Toplam Yüzde	1,9%	1,7%	3,1%	1,5%	0,4%	9,4%	1,5%	19,4%
Mühendislik Fakültesi	Sayı	37	22	33	11	3	63	5	174
	“Ailenizde alınan kararlarda en çok kim/kimler etkilidir?” cevap yüzdesi	42,5%	33,3%	40,7%	34,4%	23,1%	35,4%	22,7%	36,3%

	Toplam Yüzde	7,7%	4,6%	6,9%	2,3%	0,6%	13,2%	1,0%	36,3%
Toplam	Sayı	87	66	81	32	13	178	22	479
	“Ailenizde alınan kararlarda en çok kim/kimler etkilidir?” cevap yüzdesi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Toplam Yüzde	18,2%	13,8%	16,9%	6,7%	2,7%	37,2%	4,6%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	17,809 ^a	12	,122
Likelihood Ratio	18,342	12	,106
Linear-by-Linear Association	,005	1	,943
N of Geçerli Cases	479		

3 cells (14,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,52.

-Fakülte ile ailede alınan kararlarda kimin etkili olduğu arasında olumlu ilişki vardır. (p<0.05)

4.2.3. Fakülte İle Gelecekte Ev İçi İşlerini Kimin Yapacağı Düşüncesi Arasında Bir İlişki Vardır.

Tablo 11: Fakülteye Göre Gelecekte Ev İçi İşlerini Kimin Yapması Gerektiğine İlişkin Düşünce Dağılımı

		Evlendiğinizde ev içi işlerini kimin yapması gerektiğini düşünüyorsunuz?				Toplam
		Ben	Eşim	Birlikte	Diğer	
Fakülteniz Edebiyat Fakültesi	Sayı	2	23	173	12	210
	“Evlendiğinizde ev içi işlerini kimin yapması gerektiğini düşünüyorsunuz?” cevap yüzdesi	28,6%	47,9%	42,9%	63,2%	44,0%
	Toplam Yüzde	0,4%	4,8%	36,3%	2,5%	44,0%
Güzel Sanatlar Fakültesi	Sayı	5	5	83	1	94
	“Evlendiğinizde ev içi işlerini kimin yapması gerektiğini düşünüyorsunuz?” cevap yüzdesi	71,4%	10,4%	20,6%	5,3%	19,7%
	Toplam Yüzde	1,0%	1,0%	17,4%	0,2%	19,7%
Sayı		0	20	147	6	173

Mühendislik Fakültesi	“Evlendiğinizde ev içi işlerini kimin yapması gerektiğini düşünüyorsunuz?” cevap yüzdesi	0,0%	41,7%	36,5%	31,6%	36,3%
	Toplam Yüzde	0,0%	4,2%	30,8%	1,3%	36,3%
Toplam	Sayı	7	48	403	19	477
	“Evlendiğinizde ev içi işlerini kimin yapması gerektiğini düşünüyorsunuz?” cevap yüzdesi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Toplam Yüzde	1,5%	10,1%	84,5%	4,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	19,057 ^a	6	,004
Likelihood Ratio	18,854	6	,004
Linear-by-Linear Association	,075	1	,784
N of Geçerli Cases	477		

a. 4 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,38.

-Fakülte ile evlendiğinizde ev içi işlerini kimin yapması gerektiğine dair düşünce arasındaki ilişki yorumlanamaz.

4.2.4. Fakülte ile Mezun Olduktan Sonra İş Bulma Baskısı Arasında İlişki Vardır.

Tablo 12: Fakülteye Göre Mezun Olduktan Sonra İş Bulamama Konusunda Hissedilen Baskıya İlişkin Dağılım

		Mezun olduktan sonra iş bulamama konusunda baskı hissediyorum.			Toplam
		Evet	Hayır	Kısmen	
Fakülteniz Edebiyat Fakültesi	Sayı	81	79	51	211
	“Mezun olduktan sonra iş bulamama konusunda baskı hissediyorum.” Cevap yüzdesi	47,6%	38,7%	48,1%	44,0%
	Toplam Yüzdesi	16,9%	16,5%	10,6%	44,0%
Güzel Sanatlar Fakültesi	Sayı	35	37	22	94
	“Mezun olduktan sonra iş bulamama konusunda baskı hissediyorum.” Cevap yüzdesi	20,6%	18,1%	20,8%	19,6%
	Toplam Yüzdesi	7,3%	7,7%	4,6%	19,6%
Mühendislik Fakültesi	Sayı	54	88	33	175
	“Mezun olduktan sonra iş bulamama konusunda baskı hissediyorum.” Cevap yüzdesi	31,8%	43,1%	31,1%	36,5%
	Toplam Yüzdesi	11,3%	18,3%	6,9%	36,5%
Toplam	Sayı	170	204	106	480
	“Mezun olduktan sonra iş bulamama konusunda baskı hissediyorum.” Cevap yüzdesi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Toplam Yüzdesi	35,4%	42,5%	22,1%	100,0%
----------------	-------	-------	-------	--------

-Fakülte ile cinsel yönelime bakış arasında bir ilişki vardır.

-Fakülte ile ailede alınan kararlarda kimin etkili olduğu arasında bir ilişki vardır

-Fakülte ile gelecekte ev içi işlerini kimin yapacağı düşüncesi arasında bir ilişki vardır.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,941 ^a	4	,139
Likelihood Ratio	6,921	4	,140
Linear-by-Linear Association	,082	1	,774
N of Geçerli Cases	480		

0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 20,76.

-Fakülte ile mezun olduktan sonra iş bulamama konusunda baskı hissetme arasında anlamsız bir ilişki vardır. (p>0.05)

4.2.5. Fakülte İle İş Hayatında Patronunun Kadın Olmasına İlişkin Rahatsızlık Durumu Arasında İlişki Vardır.

Tablo 13: Fakülteye Göre İş Yaşamında Patronunun Kadın Olmasına İlişkin Düşünce Dağılımı

			İş hayatında patronumun kadın olması beni rahatsız eder.			Toplam
			Evet	Hayır	Kısmen	
Fakülteniz Edebiyat Fakültesi	Sayı		6	181	24	211
	“İş hayatında patronumun kadın olması beni rahatsız eder.” cevap yüzdesi		23,1%	44,0%	55,8%	44,0%
	Toplam Yüzde		1,3%	37,7%	5,0%	44,0%
Güzel Sanatlar Fakültesi	Sayı		2	88	4	94
	“İş hayatında patronumun kadın olması beni rahatsız eder.” cevap yüzdesi		7,7%	21,4%	9,3%	19,6%
	Toplam Yüzde		0,4%	18,3%	0,8%	19,6%
Mühendislik Fakültesi	Sayı		18	142	15	175
	“İş hayatında patronumun kadın olması beni rahatsız eder.” cevap yüzdesi		69,2%	34,5%	34,9%	36,5%
	Toplam Yüzde		3,8%	29,6%	3,1%	36,5%
Toplam	Sayı		26	411	43	480
	“İş hayatında patronumun kadın olması beni rahatsız eder.” cevap yüzdesi		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Toplam Yüzde		5,4%	85,6%	9,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	16,953 ^a	4	,002
Likelihood Ratio	16,896	4	,002
Linear-by-Linear Association	7,109	1	,008
N of Geçerli Cases	480		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,09.

-Fakülte ile iş hayatında patronunun kadın olmasına ilişkin rahatsızlık durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır. ($p < 0.05$)

4.2.6. Fakülte İle Gelecekte Oğlunun Kullanmasını İstedığı Eşyaların Renkleri Arasında İlişki Vardır.

Tablo 14: Fakülteye Göre Oğlunun Kullanacağı Eşyaların Renklerine İlişkin İsteklerin Dağılımı

		Oğluma, kullanacağı eşyaları; mavi, yeşil, gri gibi renklerden seçerim.			Toplam
		Evet	Hayır	Kısmen	
Fakülteniz Edebiyat Fakültesi	Sayı	44	118	49	211
	“Oğluma, kullanacağı eşyaları; mavi, yeşil, gri gibi renklerden seçerim.” cevap yüzdesi	36,7%	51,3%	38,3%	44,1%
	Toplam Yüzde	9,2%	24,7%	10,3%	44,1%
Güzel Sanatlar Fakültesi	Sayı	15	56	22	93
	“Oğluma, kullanacağı eşyaları; mavi, yeşil, gri gibi renklerden seçerim.” cevap yüzdesi	12,5%	24,3%	17,2%	19,5%
	Toplam Yüzde	3,1%	11,7%	4,6%	19,5%
Mühendislik Fakültesi	Sayı	61	56	57	174
	“Oğluma, kullanacağı eşyaları; mavi, yeşil, gri gibi renklerden seçerim.” cevap yüzdesi	50,8%	24,3%	44,5%	36,4%
	Toplam Yüzde	12,8%	11,7%	11,9%	36,4%
Toplam	Sayı	120	230	128	478
	“Oğluma, kullanacağı eşyaları; mavi, yeşil, gri gibi renklerden seçerim.” cevap yüzdesi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Toplam Yüzde	25,1%	48,1%	26,8%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	29,710 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	30,264	4	,000
Linear-by-Linear Association	,354	1	,552
N of Geçerli Cases	478		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 23,35.

-Fakülte ile oğlunun kullanmasını istediği eşyaların renklerinin hangileri olacağına ilişkin düşünce arasında anlamlı bir ilişki vardır. (p<0.05)

4.2.7. Etnik Köken İle Erkeğin Kadına Şiddet Uygulaması Arasında İlişki Yoktur.

Tablo 15: Etnik Kökene Göre Bir Erkeğin Kadına Şiddet Uygulamasına İlişkin Düşünce Dağılımı

			Bir erkeğin kadına şiddet uygulaması konusunda ne düşünüyorsunuz?			Toplam
			Erkeğin kadına şiddet uygulama hakkı vardır	Hak etmişse uygulayabilir	Hiçbir şekilde şiddet uygulayamaz	
Etnik kökeniniz	Türk	Sayı	4	32	274	310
		“Bir erkeğin kadına şiddet uygulaması konusunda ne düşünüyorsunuz?” cevap yüzdesi	50,0%	68,1%	65,2%	65,3%
		Toplam Yüzde	0,8%	6,7%	57,7%	65,3%
Ermeni		Sayı	1	1	5	7
		“Bir erkeğin kadına şiddet uygulaması konusunda ne düşünüyorsunuz?” cevap yüzdesi	12,5%	2,1%	1,2%	1,5%
		Toplam Yüzde	0,2%	0,2%	1,1%	1,5%
Kürt		Sayı	1	8	43	52
		“Bir erkeğin kadına şiddet uygulaması konusunda ne düşünüyorsunuz?” cevap yüzdesi	12,5%	17,0%	10,2%	10,9%
		Toplam Yüzde	0,2%	1,7%	9,1%	10,9%
Rum		Sayı	1	0	5	6
		“Bir erkeğin kadına şiddet uygulaması konusunda ne düşünüyorsunuz?” cevap yüzdesi	12,5%	0,0%	1,2%	1,3%
		Toplam Yüzde	0,2%	0,0%	1,1%	1,3%

		0	1	71	72
Kendimi hiçbir etnik gruba ait hissetmiyorum	Sayı “Bir erkeğin kadına şiddet uygulaması konusunda ne düşünüyorsunuz?” cevap yüzdesi	0,0%	2,1%	16,9%	15,2%
	Toplam Yüzde	0,0%	0,2%	14,9%	15,2%
Diğer	Sayı “Bir erkeğin kadına şiddet uygulaması konusunda ne düşünüyorsunuz?” cevap yüzdesi	12,5%	10,6%	5,2%	5,9%
	Toplam Yüzde	0,2%	1,1%	4,6%	5,9%
Toplam	Sayı “Bir erkeğin kadına şiddet uygulaması konusunda ne düşünüyorsunuz?” cevap yüzdesi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Toplam Yüzde	1,7%	9,9%	88,4%	100,0%

Etnik köken ile erkeğin kadına şiddet uygulaması konusunda düşünce arasındaki ilişki yorumlanamaz.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	27,727 ^a	10	,002
Likelihood Ratio	22,574	10	,012
Linear-by-Linear Association	,158	1	,691
N of Geçerli Cases	475		

8 cells (44,4%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,10.

Bu hipotezler ki-kare testleri ile test edilmiştir.

Yapılan araştırmada fakülteler arası oransal farklılıkların olduğu ve buna bağlı olarak aileden gelen ataerkillik sürecinin yeniden inşasını, bireylerin, ailelerine göre çok fazla farklılık göstermeden devam ettirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bunun sebebi olarak fakülte seçiminde ailenin ataerkillik düzeyinin etkili olduğu düşünülmektedir. Edebiyat, Mühendislik ve Güzel Sanatlar fakülteleri erkek öğrencilerinin yaşamlarının büyük çoğunluğunu geçirdikleri yerin muhafazakârlık seviyesi ile öğrencilerin ataerkillik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kişinin ailesinde gördüğü ev içi rolleri kendi kuracağı ailenin yapısına direkt aktarmadığı söylenebilir. Aile içi iş bölümünden iş hayatına geçildiğinde, iş hayatında eşinin kendinden üstün bir konumda olmasının, erkek öğrenciler açısından sorun teşkil etmediği

sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bu durumun iş hayatına atıldıktan ve/veya evlendikten sonra değişebileceği düşünülmektedir. Yapılan araştırmada, bekâret algısının erkek öğrencilerde, hegemonya yansıtmayacak derecede olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan 481 öğrenciden 1’i soruyu cevapsız bırakırken, 225 kişi evleneceği kişinin bakire olup olmamasına önem vermediğini, 82’si kısmen önem verdiğini, 173’ü ise eşinin bakire olmasını istediğini belirtmiştir. Eşcinsellik/transseksüelliğe karşı olumsuz tutum ile romantik ilişkilerde baskın olma durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. İlişkisinde daha baskın olmak isteyen ve daha baskıcı bir tutum sergileyen erkek öğrencilerin neredeyse hepsinin, eşcinsellere karşı olumsuz bir bakış açısının olduğu sonucu ortaya konmuştur. Buradan, ataerkil yapının bileşenlerinin birbirine bağlı olduğunu ve ataerkil düşüncenin yapıtaşlarının genellikle aynı kişide, bir arada ortaya çıktığını söyleyebiliriz.

Araştırmada test edilmek istenilen temel hipotez, Mühendislik Fakültesi’ndeki erkek öğrencilerin diğer fakültedeki erkek öğrencilere göre ataerkilliği daha fazla yansıttıkları ve hegemonik erkekliğin baskısını daha fazla taşıdıklarıydı. Bu konuda Mühendislik Fakültesi’ni Edebiyat Fakültesi’nin takip ettiği ve ardından Güzel Sanatlar Fakültesi’nin geldiği düşünülmüştür.

“Eşimin karşı cinsten bir doktora (jinekolog/ürolog) muayene olması beni rahatsız eder.” seçeneğini “evet” olarak işaretleyenlerin fakülte göre sıralaması şu şekildedir: Mühendislik Fakültesi %14,3; Edebiyat Fakültesi %16; Güzel Sanatlar Fakültesi %3.2.

Bir diğer seçenek olan “Kadının yapacağı mesleklerle erkeklerin yapacağı meslekler ayrı olmalıdır” gelen “evet” işaretleri şu şekilde sıralanabilir: Mühendislik Fakültesi %17.8; Edebiyat Fakültesi %9.4; Güzel Sanatlar Fakültesi %4.3.

“Sevgilinizle aynı evde yaşar mısınız?” sorusuna Mühendislik Fakültesi’nin %61.7’si, Edebiyat Fakültesi’nin %64.6’sı, Güzel Sanatlar Fakültesi’nin %74.5’i “evet” yanıtını verirken; “Kızınızın, sevgilisiyle aynı evde yaşamasına izin verir misiniz?” sorusuna Mühendislik Fakültesi’nin %15.4’ü, Edebiyat Fakültesi’nin %20.8’i ve Güzel Sanatlar Fakültesi’nin %39.4’ü “izin veririm” cevabını vermiştir.

Bu bulguların yanı sıra, araştırmayı, aynı konuda yapılmış diğer araştırmalardan ayıran birkaç faktör vardır: Örneklem sadece erkek öğrencilerden oluşmaktadır, edebiyat ve

mühendislik fakültelerinin yanında güzel sanatlar fakültesi de araştırmaya alınmıştır, ataerkillikle birlikte hegemonik erkeklik de ele alınmıştır.

Bahsi geçen cevaplar doğrultusunda, örneklem grubundaki erkek öğrencilerin, ataerkilliği üzerlerinde hissettikleri ve devam ettirdikleri ortaya konmuştur. Sonuç olarak bu hipotezler, araştırma sonucunda elde edilen analizler doğrultusunda doğrulanmıştır.

SONUÇ

Araştırmada hegemonik erkekliğin oluşturduğu kalıplaşmalar, genellemeler ve soyutlamaların toplumsal cinsiyet rolleri üzerinde nasıl ortaya çıktığı incelenmiştir.

Konu ile ilgili daha önce yapılmış ve bu araştırmayla örtüşen, “Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algısı: Hacettepe Üniversitesi Mühendislik ve Edebiyat Fakültesi Örneği” (Aydın, 2010) adlı çalışmada, fakülteler arası oransal farklılıklar açık bir biçimde görülmemekle birlikte; bireylerin, ailelerinden edindikleri toplumsal cinsiyet algısını, değiştirmeden devraldıkları görülmüştür. Bu durum, karşı cinse sahip olan bireylerin rol paylaşımında, nesillerden beri var olan kabullerin korunduğunu ve gelecek nesillerde de benzer pratiklerin sergileneceğini göstermektedir. Bu araştırmada ise, fakülteler arası oransal farklılıkların olduğu ve buna bağlı olarak aileden gelen ataerkillik sürecinin yeniden inşasını, bireylerin, ailelerine göre çok fazla farklılık göstermeden devam ettirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bunun sebebi olarak fakülte seçiminde ailenin ataerkillik düzeyinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Ankara’da yaşayan ve öğrenim gören Edebiyat, Mühendislik ve Güzel Sanatlar fakülteleri erkek öğrencilerinin yaşamlarının büyük çoğunluğunu geçirdikleri yerin muhafazakârlık seviyesi ile öğrencilerin ataerkillik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Araştırma konusuna ilişkin Fatma Arıcı’nın çalışmasında ise; öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algıları yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre ele alındığında, bu rolleri geleneksel ya da eşitlikçi olarak algılama ile öğrencilerin yaşamlarının çoğunun geçtiği yere ilişkin ortalama farkları istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Buna dayanarak, öğrencilerin yaşamlarının çoğunu farklı yerlerde geçirenlerin toplumsallaşma süreci içerisinde cinsiyet rollerine ilişkin aldıkları mesajları eşitlikçi olarak algıladıkları ve hayatlarının çoğu zamanını geçirdikleri ortamın toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılarına etkisinin önemli olmadığı ve sonucuna varılabilir (Arıcı, 2011).

Ev içi iş bölümüne dair görüşlere bakıldığında, 477 öğrenciden 403'ünün evlendiğinde ev içi işlerin ortak yapılması gerektiğine dair, 48 öğrencinin ise işleri eşinin yapması gerektiğine dair görüşü olduğuna ulaşıldı. Aynı öğrencilerin şu an bulunduğu aile içinde anne ve babanın işleri ortak yaptığını söyleyen 57 öğrenci bulunmaktadır. Bu bulgulardan yola çıkarak, kişinin ailesinde gördüğü ev içi rolleri kendi kuracağı ailenin yapısına direkt aktarmadığı söylenebilir. Aile içi işbölümüne dair algıya değinen F. Seda Kundakçı'nın çalışmasında, henüz evlenmemiş erkekler arasında da ev işlerini kadının yapmasını gerektiğini söyleyenlerin oranı %61'dir. Yapılmış olan bu çalışmada ise bu oran %10'dur. Bununla beraber, erkeğin temel görevinin evi geçindirmek olduğu düşüncesinin hâkim düşünce olduğunu görebiliyoruz ki Kundakçı'nın araştırmasın da kadının aile içinde para kazanan bir durumda olması kabul edilebilir olsa bile, ailenin geçiminden sorumlu olan kişinin erkek olması gerektiği görüşünün hâkim olduğu ortaya koyulmuştur (Kundakçı, F.S.; 2007).

Aile içi iş bölümünden iş hayatına geçildiğinde, iş hayatında eşinin kendinden üstün bir konumda olmasının, erkek öğrenciler açısından sorun teşkil etmediği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bu durumun iş hayatına atıldıktan ve/veya evlendikten sonra değişebileceği düşünülmektedir; çünkü Kundakçı'nın yapmış olduğu, yukarıda da bahsi geçen çalışmada, görüşme yapılan akademisyen 50 erkekten 22'si erkeğin kariyerinin eşinin kariyerinden ileride olması gerektiğini ve geride kalırsa bir rahatsızlık yaratacağını belirtmiştir. Erkeğin kariyerinin eşinin kariyerinden önde olması gerektiği fikri, evli erkeklerde daha yaygındır. Bekar erkeklerin %11'i, evli erkeklerin %62'si, erkeğin kariyerinin eşinin kariyerinden önde olmasına gerektiğini ifade etmiştir. Erkeğin kariyerinin eşinin kariyerinden daha önde olması zorunluluğunun erkek üzerinde toplumsal bir baskı aracına dönüştüğünü belirtebiliriz. Yapılan görüşmelerin tekinde, kendi kariyerin eşinin kariyerinden arka planda kalmasının vereceği rahatsızlık için "Bu toplumda yaşadığım için yaratır." ifadesi kullanılmış ve bu anlamda toplumsal baskı dile getirilmiştir (Kundakçı, 2007). Bu bağlamda, iş hayatında eşinden üstün olma güdüsü, yalnızca ataerkillikle açıklanamayacak olup hegemonik erkekliğin de bu durum üzerinde etkili bir faktör olduğu ortaya konmaktadır.

Hegemonik erkekliğin inşasında, cinsellik boyutunun bir yüzünde kadın cinselliğinin kontrolü ve namus ilişkisi varsa diğer yüzünde heteroseksüellik vardır. İktidar, kadın cinselliğini tehdit gibi algılanmasına yol açarak sınırlandırmasına karşı erkeğin cinselliğini abartır ve kendisini kanıtladığı bir alan olarak görür. (Kundakçı, 2007) Yapılan araştırmada,

bekâret algısının Ankara'da yaşayan ve öğrenim gören erkek öğrencilerinde, hegemonya yansıtmayacak derecede olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan 481 öğrenciden 1'i soruyu cevapsız bırakırken, 225 kişi evleneceği kişinin bakire olup olmamasına önem vermediğini, 82'si kısmen önem verdiğini, 173'ü ise eşinin bakire olmasını istediğini belirtmiştir. Önem verenlerin oranı %36 olup bu oran Kundakçı'nın çalışmasında %46'dır. Bu bağlamda çalışma, kendinden önceki çalışmaya göre bekârete atfedilen önemin düşüş gösterdiğini, buna bağlı olarak ise yetişen neslin hegemonya düzeyinin öncekilere oranla daha az olduğunu ortaya koymuştur.

Romantik ilişkilerde, kadın erkek rollerine ilişkin kalıp yargıların, eşcinsel karşıtı tutumlarla ilişkili olduğu görülmektedir (Okutan, 2010). Eşcinsellik/transseksüelliğe karşı olumsuz tutum ile romantik ilişkilerde baskın olma durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konulmuştur. İlişkisinde daha baskın olmak isteyen ve daha baskıcı bir tutum sergileyen erkek öğrencilerin neredeyse hepsinin, eşcinsellere karşı olumsuz bir bakış açısının olduğu sonucu ortaya konmuştur. Buradan, ataerkil yapının bileşenlerinin birbirine bağlı olduğunu ve ataerkil düşüncenin yapıtaşlarının genellikle aynı kişide, bir arada ortaya çıktığını söyleyebiliriz.

Cinsiyet sadece doğumla kazanılmamaktadır. Doğumla birlikte elde edilen biyolojik cinsiyet kimliği toplum tarafından geliştirilen belli süreçler ile yaratılmaktadır. Ataerkil sistem bağlamında gelişen toplumsal cinsiyet rolleri erkeklere ve kadınlara nasıl ve hangi roller içinde davranması gerektiğini öğretir. Birey içinde yaşadığı toplumsal süreç içinde öğrendiği kalıp yargıları fark etmeden içselleştirir. Kadın ve erkek olma kimliğini kazanır ve bunların içini kalıp yargılar ile doldurur. Edindiği kalıp yargılar ile davranması gereken cinsiyet rollerini sıkıca benimser ve bu rolleri bir sonraki kuşağa aktarır. Ataerkil sistem bu aktarım içinde kadını, erkek karşısında ikinci plana iterken aynı zamanda erkeği de bir çember içinde sıkıştırır. Var ettiği hegemonik erkeklik ile erkekleri kendi hem cinsleri içinde bir mücadele alanına sürükler. Hegemonik erkekliğin yarattığı mücadele alanında kalmayı başaran erkekler ise her ne pahasına olursa olsun kazanmış oldukları bu statüyü korumak isterler. Mücadele alanını fark edip buna karşı gelmek isteyen erkekler ise hem cinsleri tarafından cinsiyetçilik ile suçlanacaklar ve erkekliklerinin tam olmadığını vurgulayan aşağılama cümlelerini yine hem cinsleri tarafından duyacaklardır. Ataerkil sistemin var ettiği erkeksilik kavramına karşı mücadele edilmesi kolay başarılmayacaktır.

Toplumsal cinsiyet eşitliği görüldüğü üzere ne karşı cinsin birbiriyle bireysel yaşadığı ne de toplumsal süreçte yaşadığı bir çatışmadır. Bu tartışma karşı cinslerin eşitliğe inanan ve erkek egemenliğini sürdürmek isteyenlerin arasında yaşadığı çatışmadır. Ataerkil sistemi içselleştirip aynı zamanda çıkar sağlayanlar çatışmayı sürdürmektedir. Bu tartışma için söylenebilir ki inanç sistemleri ve ideolojiler arasındadır. Tüm bunlara rağmen toplumsal dönüşüm için çalışmak isteyenler, rol ve sorumluluklarını sorgulamaktadır. Erkeklik ve erkeklikle ilgili olarak tanımlanan her şey artık günümüzde eleştirel bir sorgulamayla birlikte masaya yatırılmaktadır. Ve sorgulayanlar ise biyolojik cinsiyetleri fark etmeksizin herkeştir (Bhasin, 2003: 66). Ataerkil süreç içinde toplumun ve sürecin devamını isteyen bireylerin cinsiyetçi bakış açısını değiştirmek elbette kolay değildir. Toplumsal değişimler uzun ve zor gelişmelerdir. Ancak belirli toplumsal atımlarla gerçekleşebilirler. Bu konudaki bilincin gelişmesi de büyük bir adımdır.

EXTENDED ABSRTACT

The research covers male students of Literature, Engineering and Fine Arts faculties living and studying in Ankara. It will be investigated whether students' perspectives on patriarchy and hegemonic masculinity vary depending on the faculty. While trying to establish a connection between faculties and patriarchy, some intermediate variables were also included in the study in order to produce a more reliable result. These variables; They can be listed as economic level, perspective on sexual orientation, the settlement and geography where they grew up, family structure, ideological view, number and gender of siblings, ethnicity, roles within the family, and parents' working status.

Among the included variables, economic level is defined as whether the individual is at low, middle or high economic levels; his perspective on sexual orientation, his approach towards people with different sexual orientations; Which of the provinces, districts or villages the settlement where he spent most of his life is included and which of the seven geographical regions of Turkey this settlement belongs to; The family structure deals with which of the nuclear, extended and fragmented family structures it is included in. However, the roles assumed by the individual and other family members within the family are defined as intra-family roles. In addition, the ideological view held by the individual is used to express a social view rather than a political meaning. In addition to these variables, variables such as the

individual's ethnicity, the type of high school he graduated from, the number of siblings he has, and whether the majority of siblings are boys or girls are also auxiliary concepts of the research.

In this research conducted with quantitative method, a survey is used as the data collection technique. The survey questions consist of socio-demographic questions and questions about the perspectives of male students of Literature, Engineering and Fine Arts faculties living and studying in Ankara on patriarchy and hegemonic masculinity. Although the questions are prepared as closed-ended, a few open-ended questions on topics that require detail are also included. SPSS was used to analyze the data. The analysis is organized in two groups: descriptive and hypothesis tests.

During the research, three types of problems were encountered. The first of these, time constraints, caused the research to be conducted on fewer people than desired. The second problem was that accessibility was limited because the research was conducted only on male individuals. In addition to the fact that the study was not accessible outside of class hours, the fact that only male students studying in three faculties were examined also created an accessibility problem. In addition, the fact that some of the students who answered the surveys did not take the questions and the research seriously, and answered the questions incorrectly and/or incompletely, posed a problem in terms of the reliability of the results and the research and made interpretation difficult.

There are several factors that distinguish the research from other studies on the same subject: The sample consists only of male students, the faculty of fine arts as well as the faculties of literature and engineering were included in the research, and hegemonic masculinity was also discussed along with patriarchy. In line with the aforementioned answers, it was revealed that the male students in the sample group felt patriarchy and continued it. As a result, these hypotheses were confirmed in line with the analyzes obtained as a result of the research.

KAYNAKÇA

- Akça E., Tönel E. (2011). *Erkek(lik) Çalışmalarına Teorik Bir Çerçeve: Feminist Çalışmalardan Hegemonik Erkekliğe*, İ. Erdoğan (Yay. haz.), *Medyada Hegemonik Erkek(lik) ve Temsil*, 12-39. İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Arıcı F. (2011). “Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Algılar ve Psikolojik İyi Oluş”, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aydın E. (2010). “Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algısı: Hacettepe Üniversitesi Mühendislik ve Edebiyat Fakültesi Örneği”, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Badınter E. (2011). *Kadınlık mı? Annelik mi?*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Barutçu A. (2013). “Türkiye’de Erkeklik İnşasının Bedensel ve Toplumsal Aşamaları”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bebel A. (1996). *Kadın ve Sosyalizm*. S. N. Kaya. (Çev.), İ. Yarkın (Red.). Ankara: İnter Yayınları.
- Berktaş F. (2011). “Feminist Teoride Açılımlar”, *Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları, T.C. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, 1. Basım Ekim 2011, Eskişehir*.
- Bhasin K. (2003). *Toplumsal Cinsiyet Bize Yüklenen Roller*, Ayşe Coşkun (Çev.), İstanbul: Kadav Yayınları.
- Caner E. (2004). *Kutsal Fahışeden Bakire Meryem’e Toprak ve Kadın*, İstanbul: Su Yayınları
- Connell R. W. (1987). *Gender and Power: Society, The Person and Sexual Politics*, Stanford: Stanford University Press.
- Connell R. W. (1998). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar: Toplum, Kişi ve Cinsel Politika*, Cem Soydemir (Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Connell R. W. (2000). *The Man and the Boys*, ABD: University of California Press.
- Connell R. W. (2005). *Masculinities*, Kaliforniya: University of California Press.
- Connell R. W. (2017). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar*. C. Soydemir (Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

- Connell R. W.; Messerschmidt, J. W. (2005). "Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept". *Gender & Society*, 19(6), 829-859.
- Çelik Ö. (2008). "Ataerkil Sistem Bağlamında Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Benimsenmesi", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Demren Ç. (2003). Erkeklik, Ataerkillik ve İktidar İlişkileri, *Toplumsal Cinsiyet, Sağlık ve Kadın*, 33-44, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- Dökmen Z. (2006). *Toplumsal Cinsiyet*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Hearn J. (1987). *The Gender of Oppression: Men, Masculinity and The Critique of Marxism*, New York: St. Martin's Press.
- Karan O., Kocamüminler A., Tanman Ş. (2021). "Hegemonik Erkeklik Trafikte: Üniversiteli Gençlerin Sürücü Davranışlarına İlişkisel Bir Bakış", *Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi*, Cilt 8, Sayı 2, 388-414.
- Kimmel M. S. (2004). Masculinity as Homophobia: Fear, Shame and Silence in the Construction of Gender Identity. Peter F. Murphy (Ed.), *Oxford Readings in Feminism: Feminism & Masculinities* içinde, 182-199.
- Kramer L. (2010). *The Sociology of Gender: A Brief Introduction*, Oxford: Oxford University Press, Third Edition.
- Kundakçı F. S. (2007). "İktidar, Ataerkillik ve Erkeklik: Ankara Örneğinde Erkek Akademisyenler Üzerinde Bir Çalışma", Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- MacMullan T. (2001). What Is Male Embodiment? Nancy Tauna (Ed.). *Revealing Male Bodies* içinde, Bloomington: Indiana University Press.
- Oakley A. (1972). *Sex, Gender and Society*, Londra: Temple Smith.
- Okutan N. (2010). "Eşcinsellere Yönelik Tutumlar: Cinsiyetçilik, Romantik İlişkilerle İlgili Kalıpyargılar ve Yetişkin Bağlanma Biçemleri Açısından Bir Değerlendirme", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Slattery M. (2014). *Sosyolojide Temel Fikirler*, İstanbul: Sentez Yayıncılık.

- Tanilli S. (2000). *Ne Olursa Olsun Savaşıyorlar: Kadın Sorununun Neresindeyiz?*, İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Wallace R.; Wolf, A. (2004). *Çağdaş Sosyoloji Kuramları: Klasik Geleneğin Geliştirilmesi*, İstanbul: Punto Yayıncılık.
- Yürek N., Balcı Karaboğa F. A. (2018). “Türkçe Ders Kitaplarında Hegemonik Erkeklik”, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 14, Sayı 3, 956-987.

ANKET

ANKET BİLGİ FORMU

Bu anket, tarafından yapılmaktadır. Anketin amacı, Ankara'da yaşayan ve öğrenim gören Edebiyat, Güzel Sanatlar ve Mühendislik fakülteleri erkek öğrencilerinin ataerkilliğe (erkek otoritesine dayanan toplumsal düzen) ve hegemonik erkeklığe (ataerkilliğin topluma dayattığı baskın erkeklik modeli) yatkınlık durumlarını araştırmaktır. Araştırmanın bilimsel bir nitelik taşıması sebebiyle, ankete katılan kişilerin bilgileri gizli tutulacaktır. Ankete katılmak tamamıyla gönüllülük esasına dayanmakta olup rahatsız olduğunuz takdirde anketi yarıda bırakabilirsiniz. Sorulara objektif ve samimi cevaplar vermeniz, araştırmanın güvenilirliği açısından önem arz etmektedir. Soruların doğru cevapları yoktur; lütfen soruları tam olarak okuduktan sonra kendinize en uygun cevapları işaretleyiniz.

Ankete katılmayı onaylıyorsanız aşağıdaki kutucuğu işaretleyiniz. Katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederiz.

Onaylıyorum

1. Cinsiyetiniz : 1 () Erkek 2 () Kadın
2. Yaşınız :
3. İlişki durumunuz: 1 () Evli 2 () Sevgilim var
 3 () İlişkim Yok 4 () Boşanmış
4. Etnik kökeniniz : 1 () Türk 2 () Ermeni
 3 () Kürt 4 () Rum
 5 () Kendimi hiçbir etnik gruba ait hissetmiyorum
 6 () Diğer (belirtiniz)

5. Fakülteniz :
- 1() Edebiyat Fakültesi
 - 2() Güzel Sanatlar Fakültesi
 - 3() Mühendislik Fakültesi

6. Mezun olduğunuz lise türü:

- 1() Anadolu Lisesi
- 2() Meslek Lisesi
- 3() İmam Hatip Lisesi
- 4() Fen Lisesi
- 5() Özel Lise
- 6() Düz lise

7. Aşağıdakilerden hangisi, yetiştiğiniz yeri daha iyi tanımlar?

- 1() İnsanlar, diğerlerinin ne giydiğini, nereye gittiğini, kiminle görüştüğünü vs umursamaz
- 2() İnsanların nereye gittiği, kiminle görüştüğü, ne giydiği vs diğerleri için önemlidir
- 3() Bir yerde, insanların davranışlarını gözlemleyebileceğim kadar uzun süre kalmadım

8. İçinde yetiştiğiniz aile tipi nedir?

- 1() Geniş aile
- 2() Çekirdek aile
- 3() Sadece annem
- 4() Sadece babam

9. Kardeş sayınız ve cinsiyetleri (siz hariç)

.....
.....

10. Aldığınız kararlarda ailenize danışır mısınız?

- 1() Evet
- 2() Bazen
- 3() Hayır

11. Ebeveynlerinizin çalışma durumu nedir? Birden fazla şık işaretlenebilir.

- 1() Babam çalışıyor
- 2() Annem çalışıyor
- 3() İkisi de çalışıyor
- 4() İkisi de çalışmıyor
- 5() Anne / Baba emekli

12. Aylık ortalama geliriniz

- 1() 0- 1000 TL arası
- 2() 1000- 1500 TL arası
- 3() 1500-2000 TL arası
- 4() 2000 TL ve üzeri

13. Ailenizde, alınan kararlarda en çok kim/kimler etkilidir?

- 1() Babam etkilidir
- 2() Annem etkilidir
- 3() Annem ve babam etkilidir
- 4() Ben etkiliyim
- 5() Kardeşim etkilidir
- 6() Ortak (anne, ben, baba, kardeş) karar alırız
- 7() Diğer (belirtiniz).....

14. Ev işlerinde ailenizde kim/kimler sorumluluk alır? Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz.

- 1() Annem
- 2() Babam

- 3() Annem ve babam
- 4() Hepimiz (anne, baba, kardeşler...)
- 5() Evdeki kadınlar
- 6() Evdeki erkekler
- 7() Kız kardeş
- 8() Ben
- 9() Yardımcı

15. Evlendiğinizde ev içi işlerini kimin yapması gerektiğini düşünüyorsunuz?

- 1() Ben
- 2() Eşim
- 3() Birlikte
- 4() Diğer (belirtiniz)

16. Bir erkeğin ev işi yapması konusunda ne düşünüyorsunuz?

- 1() Yapabilir
- 2() Mecbur kalırsa yapabilir
- 3() Yapamaz

17. Ailenizin, sizin karşı cins ile arkadaşlık ilişkilerinize bakışı nasıldır?

- 1() Olumludur
- 2() Kısmen olumludur
- 3() Olumsuzdur
- 4() Kararsızım

18. Ailenizin, kız kardeşinizin (yok ise olduğunu düşünün) karşı cins ile arkadaşlık ilişkilerine tepkisi nasıldır?

- 1() Olumludur
- 2() Kısmen olumludur

3() Olumsuzdur

4() Kararsızım

19. Kız kardeşinizin (yok ise olduğunu düşünün) karşı cins ile arkadaşlık ilişkilerine tepkiniz nasıldır?

1() Olumludur

2() Kısmen olumludur

3() Olumsuzdur

4() Kararsızım

20. Aileniz, sevgiliniz olması hakkında ne düşünür?

1() Problem etmezler

2() Kısmen problem ederler

3() Problem ederler

4() Kararsızım

21. Ailenizin, kız kardeşinizin (yok ise olduğunu düşünün) sevgilisinin olması hakkında ne düşünür?

1() Problem etmezler

2() Kısmen problem ederler

3() Problem ederler

4() Kararsızım

22. Kız kardeşinizin (yok ise olduğunu düşünün) sevgilisinin olması hakkında ne düşünürsünüz?

1() Problem ederim

2() Kısmen problem ederim

3() Problem etmem

4() Kararsızım

23. Sevgilinizle aynı evde yaşar mısınız?

- 1() Evet
- 2() Kararsızım
- 3() Hayır

24. Kızınız, sevgilisiyle aynı evde yaşamak istese ne düşünürdünüz?

- 1() İzin veririm
- 2() Kararsızım
- 3() İzin vermem

25. Eşcinsel ve/veya transeksüel kişiler hakkında düşünceniz ne yöndedir?

- 1() Olumludur
- 2() Olumludur ama aynı ortamda bulunmak istemem
- 3() Kararsızım
- 4() Olumsuzdur
- 5() Eşcinselliğin ve/veya transeksüelliğin bir biyolojik/psikolojik rahatsızlık olduğunu düşünüyorum.

26. Bir erkeğin kadına şiddet uygulaması konusunda ne düşünüyorsunuz?

- 1() Erkeğin kadına şiddet uygulama hakkı vardır.
- 2() Hak etmişse uygulayabilir.
- 3() Hiçbir şekilde şiddet uygulayamaz.

27.Aşağıdaki ifadelerden size uygun olanlarını işaretleyiniz	Evet	Hayır	Kismen
1. Oyuncaklarım; her zaman araba, asker vb oyuncaklardı.			
2. Mezun olduktan sonra iş bulamama konusunda baskı hissediyorum.			
3. Evlenme teklifini erkeğin yapması gerektiğini düşünüyorum.			
4. Evleneceğim kişide bekarete önem veririm.			
5. Eşimin benden fazla maaş alması beni rahatsız eder.			
6.Eşimin karşı cinsten bir doktora (jinekolog/ürolog vb) muayene olması beni rahatsız eder.			
7. Eski eşimin tekrar evlenmesi beni rahatsız eder.			
8.Eşimin benden önce evlenmiş olması beni rahatsız eder			
9. Kızıma, kullanacağı eşyaları; pembe, kırmızı, turuncu gibi renklerden seçerim.			
10. Oğlumun, sadece hemcinsleriyle oynamasını isterim.			
11. Oğlumun bale, dans vb yapması beni rahatsız eder.			
12. Oğlumun annesine yardım etmesini isterim.			
13. Oğluma sadece araba asker tank tüfek uçak gibi oyuncaklar almak isterim.			
14. Oğluma, kullanacağı eşyaları; mavi, yeşil, gri gibi renklerden seçerim.			
15. Çocuklarımın evleneceği kişi benim onayımdan geçmelidir.			
16. Çocuğumun eşcinsel olması beni rahatsız eder.			
17. İş hayatında patronumun kadın olması beni rahatsız eder.			
18. Erkek adamın erkek çocuğu olur.			
19. Kadının yapacağı meslekler ile erkeğin yapacağı meslekler ayrı olmalıdır.			
20. Evlilikte çocuk sahibi olma kararını eşler birlikte almalıdır.			
21. Erkeğin en önemli görevi evi geçindirmektir.			
22. Kadının tek görevi anneliktir.			
23. Erkeklerde saçının uzun olması, küpe takması vb. şeyler beni rahatsız eder.			
24. Eşler boşandığında evlilik boyunca aldığı mallar eşit paylaşılmalıdır.			
25. Kadının çocuğu olmuyorsa erkek tekrar evlenebilir.			
26. Erkeklerin kadınısı kıyafetler giymesi beni rahatsız eder.			

27. Erkeğin maddi gücü yeterliyse kadın çalışmamalıdır.			
---	--	--	--